

Opinió

Enric Querol
Professor

'Welcome, Mr. Despuig'

A dia d'avui podem, sense embuts ni empatxos, catalogar *Los col·loquis de Cristòfol Despuig* com un clàssic de la literatura catalana. I gairebé ho són des del moment en què foren escrits, en tant que text paradigmàtic de la prosa renaixentista i mostra evident que la literatura del Principat havia assimilat la modernitat del moment: la renovació en l'ensenyament del llatí, l'interès i la recuperació del llegat clàssic i, en definitiva, un nou cànon de lectures i tota la nova cosmovisió que hi anava aparellada. *Los col·loquis* són, amb tot, un clàssic 'sui generis' perquè l'obra de Despuig, redactada el 1557, no fou publicada fins al 1877 i va tindre una difusió restringida a l'àmbit estrictament local o, com a molt, fou coneguda en cenacles erudits de Barcelona i València. I encara. No és, per tant, un d'aquells textos rellegits i reinterpretats per generacions successives que acaba formant part del solatge cultural d'una societat.

El llarg camí cap a la redempció, podríem dir, comença amb l'edició del 1877 del jesuïta Fidel Fita. Es basa en un manuscrit, avui perdut, que pertanyia a la família Salvador, de Tortosa. Amb tota la lloança que mereix pel mer fet de ser pioner en exhumar el text, aquest fou un treball voluntariós però amb mancances evidents. Haurem d'esperar fins al 1981, quan Eulàlia Duran edità el Ms. B-20 de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, per tindre una edició digna, acompanyada d'un estudi solvent, d'acord amb l'estat de les investigacions en aquell moment.

Nous estudis sobre la vida i obra de Despuig, així com el progressiu coneixement del context sociocultural de la ciutat de Tortosa reclamaven una revisió del text que vam emprendre juntament amb Josep Solervicens, reconegut especialista a nivell europeu en el diàleg renaixentista, concretada en l'edició de Publicacions de l'Abadia de Montserrat del 2011. Aquesta és una edició crítica, l'objectiu de la qual fou, en primer lloc, netejar, restituir i fixar el text a fi d'apropar-nos una mica més a l'arquetip perdut de l'autor. Això s'aconsegueix -d'això es tracta una edició crítica- confrontant i acaçant els diversos testimonis conservats, alguns dels quals molt més propers temporalment a Despuig que no pas els utilitzats en edicions anteriors.

Tornem a la qüestió del principi, és a dir, la conveniència d'incloure *Los col·loquis* al cànon de clàssics catalans. Despuig no és un historiador localista, sinó que ens ofereix una visió lúcida i assertiva sobre una diversitat de temes d'interès universal: la riquesa de l'Església, el poder temporal del papat, la validesa dels miracles i relíquies, això a nivell espiritual. En l'àmbit polític, Despuig no tremola a l'hora d'emprendre temes tan delicats com és l'encaix de Catalunya dins Espanya, la llicitud del poble per rebel·lar-se contra els tirans o l'ús del castellà a Catalunya i València. Com es pot apreciar, alguns són assumptes ben vius i debatuts encara a la nostra societat. Tot plegat, *Los col·loquis* han esdevingut un text referencial per al coneixement d'una època i, com a tal, són llegits i analitzats per historiadors, sociolingüistes, filòlegs, estudiosos del fet religiós, etc.

Aquest pas, d'història local a obra que aporta reflexions de caràcter universal, es veu ara il·luminat i projectat per la magnífica traducció a l'anglès de Henry Ettinghausen, professor emèrit de la Universitat de Southampton i amable veí de la Pera (Baix Empordà). Ettinghausen reuneix amb escreix tots els requisits que demana una empresa d'aquest calat gràcies al seu bagatge com a hispanista i catalanòfil, que li dona un coneixement profund sobre la literatura i la societat catalana moderna. La seua és una traducció amb vocació divulgativa, que vol atansar l'obra al lector anglès contemporani. Així, desestima l'opció de crear un pastitx que volgués trasplantar l'antic dictat de Despuig al *Tudor English*, sinó que presenta un discurs entenedor amb un idioma actual, fluït i amb nervi. Tot plegat, es tracta d'atraure un tipus de lector no necessàriament iniciat en els detalls de la política i la societat hispànica del moment, i obrir-li una finestra que l'arribe a engrescar. La traducció, publicada en conjunt per les editorials Barcino i Thamesis, s'inscriu en el programa de l'Institut Ramon Llull per a la difusió internacional de la llengua i cultura catalanes. Després de l'edició de clàssics medievals com ara Ramon Llull, Ausiàs March, Francesc Eiximenis o Bernat Metge, entre altres, *Los col·loquis* són el primer text de la literatura catalana moderna que rebrà aquesta distinció. Encara més: en l'horitzó, una traducció a l'alemany i una versió actual del text dins la col·lecció Tast de Clàssics. Justícia poètica, finalment, que restitueix el text al lloc que mereix dins la república de les lletres.